

Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

Agens De Rebus Ecclesiæ Sacris, & profanis, earumque usu, acquisitione,
conservatione, & alienatione

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1658

§. 4. Satis fit objectionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61834)

Literis de vi. & hon. Cler. n. 12. & c. non minus de immun. n. 15. Archid. in c. 1. de imm. Felinus in c. Ecclesia S. Mariae de consir. num. 17. Angel. V. Immunitas. num. 36. Sylv. 1. qua. 5. eod. Molin. tract. 2. disp. 4. 56. Suar. l. 4. Con. errer. Anglic. c. 20. Reginald. l. 9. num. 380. Fill. Tr. 16. c. xi. Laym. l. 4. tract. 9. c. 6. Soto. l. 9. q. 4. art. 4. Malder. in 22. tract. 5. t. 6. dub. 9. Barb. in c. non minus. de immun. Eccles. V. Vadingus tract. de contract. D. 9. d. 4. §. 3. Est enim in utroque jure receptum, quod unaquæque res cum onere suo transeat, & mutet Dominum suum, maneatque illi servituti obnoxia, donec ab aliquo servatore liberetur. c. Pastoralis c. Cum non sit de Decimis c. ex literis de pignoribus l. si convenerit. §. si fundus ff. de pignoribus i. a. actione. Hinc S. Ambrosius in Orat. de tradendis Basilicis. Agri, inquit, Ecclesiae solvunt tributum. Agri scilicet, quos Ecclesiae pii & munifici homines donaverant; & ex quibus Imperatori Vectigal, & Tributum pendere solebant, c. si tributum XI. q. 1. & Urbanus Papa in c. Tributum 23. q. 8. De exterioribus Ecclesiae, quod constitutum antiquitus est, pro pace, & quiete, quæ nos tueri, & defendere debent, Imperatoribus persolvendum est. De eadem obligatione extat. l. de his Clericis c. de Episc. & Cler. quam confirmatam esse à Jure Canonico ex citatis capitibus docet Azor. III. l. 5. c. 19. q. 8. §. quarto.

DI XI si stabiliter annexum est onus tributi. Nam de novo onere quod pro occurrenti necessitate prædiis imponeret Princeps secularis, dubia quaestio est, quæ Barolus tractans in l. rescriptio §. fin. ff. de munere & honorib. & l. fin. C. de exact. optimum consilium ait esse, ut Principes onerent collectis omnia prædia intra territo-

rium constituta, si velint etiam Ecclesias obligari in posterum ad collectas: & sic fecisse Eugubinos, & Perusinos, cum viderent Ecclesias plurimum ditari, & collectas minui. Verùm hoc Bartoli consilium alii DD. contrauiter reprobant, uti Ecclesiae juribus, & libertati iniquum. Numerum Doctorum more suo Barbos. exhibet in c. non minus de immun. Eccles. ex quo consensum habemus contra Bartolum de omnimoda à Gabellis exemptione honorum secularium, quæ per donationem, emptionem, aliove modo ad Clericos perveniunt, quia per mutationem personæ seu Domini mutatur qualitas inhærens rei ratione personæ. l. locato. §. fiscus de publican. & vectigalib. l. per procuratorem §. 9. ff. de acquir. hered. Card. Lugo disp. 36. num. 109. Bellarm. l. 1. de Clericis c. 28. Tholos. de Rep. l. 3. c. 7. Comitol. l. 1. q. 94. Reginald. l. 9. c. 25. Tanner. de libert. Eccl. c. 13. Piafec. part. 2. c. 4. n. 58. & qua dix. part. 1. tit. 1. §. 4. Less. c. 33. D. 3. num. 23. Em. Sa. V. Clericus. n. 18.

§. IV.

Satisfit objectionibus, de Tributis.

DUB. 1. An consuetudine acquiri possit Jus imponendi & exigendi Tributa? Negant aliqui cum Castro l. 1. de le. pæn. c. xi. coroll. 2. Nam si quo jure id liceret, maximè capitis super quibusdam §. propterea de verb. sign. Verùm in eo loco non agitur de potestate imperandi nova tributa, sed exigendi vetera. Ad Summum igitur postremum hoc consuetudine acquiri poterit. Adde quod inter Principum regalia vectigalium imponendo

nendorum potestas computatur, à quibus in alio traduci non debet. *l. 3. C. de vectigal. Mynsing. l. 5. obs. 29. Nihilominus.*

Resp. Jus imponendi & exigendi tributa, gabellas, vectigalia & sim. consuetudine legitimâ induci & obtineri posse. Ita plurimi apud *Barbos.* nominati in *Prætermiff. ad c. super quibusd. & Sylv. V. Gabella §. 4. n. 7.* Eadem namque consuetudinis, & Legum potentia est: adeoque pro lege acceptatur, & servatur. *l. de quibus ff. de leg. l. Diurna. & l. Imò ibid.* Quod verò citatum *c. super quibusd.* attinet, revera loquitur non tantum de exigentibus, sed etiam imponentibus vectigalia. Unde *Caiet. in Summa* post alios meritò cum *Papa*, & *Regibus* annumerat consuetudinem, quæ tributa imperare & exigere queat. *Sanchez. D. 4. Mynsing lo. cit. Iul. clarus §. fin. q. 29.*

DUB. 2. Utrum in aliqua necessitate Clericis Tributum imperari queat?

Resp. Quatuor casus numerantur, in quibus etiam Principi sæculari à Clericis exigere liceat tributum, & invitos cogere ad id præstandum. *Primus est*, cum urget periculum damni communis, nec Laicorum contributio ad remedium sufficit, ut si *Urbs* ab hostibus cincta obsidione prematur. *c. pervenit. de immun. Eccl.* Necessitas enim neque legem habet, neque ferias. *l. 1. ff. de off. proconsul. l. 1. §. sane ff. de feriis.* Neque in tali eventu quicquam operantur privilegia verbis generalibus concessa, quia necessitas prævalet, quæ admodum *Barb.* quoque in *c. pervenit. supra citato.* agnoscit, qui tamen non per Laicum Magistratum, sed per Episcopum compelli vult Clericos.

Secundus casus est causa boni commu-

nis, quæ æqualiter Laicos & Clericos concernit, ut pro ponte, fonte, murorum reparatione, quod bonum pro communale vocatur. *l. si divina domus C. de exactor. tribut. l. ad portas. C. de operib. publ. A. 20. III. l. 5. c. 19.*

Tertius casus est, cum Clericus bona quædam emit & vendit negotiationis causâ, captando scilicet lucrum *c. quamquam de censibus in 6. & communiter agnoscunt DD. apud Barb. in citato c.* Non censentur autem negotiari, quando deferunt, aut vendunt redditus, & fructus suorum beneficiorum, eaque propter de iis nullum vectigal debent. *Molin. tract. 2. disp. 672. Piasec. part. 2. c. 4. pag. 328. A. 20. III. l. 5. c. 19. quest. 5. Zypaus de Jurisdic. Eccl. l. 3. c. 9. num. 25.*

Quartus casus est, quando Laicis indicta contributio, dum extenditur ad Clericos, parum & paucis noceret per accidens: ut si *Republ.* in necessitate habeat jus imponendi collectam, in vini designatis tabernis; nec fieri posset expedita collectio, nisi omnes sine discrimine, etiam nobiles, aut Clerici sponte contribuant, qui ejus tabernæ vino sponte uti volunt. *Alii casus* qui in particularibus materiis occurrere possunt, doctorum, ac prudentum virorum arbitrio relinquuntur. Ita terè *Henriquez. l. 10. c. 15. subjungens num. 6.* probabilius videri, bona Clericorum exempta esse à tributo sæculari per jus Canon, aut privilegia PP. nec licere cuiquam sæculari Principi, aut Judici cogere Clericum ad contributionem in prædictis casibus: nisi quia idem jus, aut Pontifex concedit expressè, aut tacitè: tacitam verò concessionem colligent viri prudentes ex bonis rationibus.

nibus, & conjecturis, quæ planè suadeant, eam esse intentionem Pontificis. Eadem cautela, (ut absque consensu Summi Pontificis non onerentur tributis Clerici) à Franc. Leone in thes. eod. part. 1. c. 9. num. 33. Guterrio l. 1. quest. 3. num. 6. & Piascio commendatur part. 2. c. 4. n. 58. Ubi addit. Si ageretur de privatâ utilitate Clerici, vel esset periculum in morâ, etiam non expectato Sedis Apostolicæ assensu fieri posse. Ad extremum si Ecclesia, vel Clericus obtineat feudum à Laico, teneri ad omnia onera, quæ rationi feudi debentur, & cogi posse per Dominum feudi ad illorum præstationem. Innoc. in c. verum de fo. comp. Off. in Summâ h. t. n. 7. Guido Papa Decis 78. Zypaus. de Jurisd. Eccl. l. 3. c. 9. & 11. Less. c. 33. D. 3 n. 23. & seq. Mald. de Inst. tr. 5. c. 6. Bugo l. 2. D. 36. Sect. 8.

Dub. 3. An omnes Clerici à jugo tributorum liberi & exempti sint?

R. 1. Clerici conjugati non sunt à prædicto jugo liberi, neque jure Canonico, neque consuetudine, ut dix. in par. 1. Tit. 16. 5. & Cov. l. 1. tr. 99 c. 31. n. 9. Less. notat. l. cit. Dub. 5. Illis enim non nisi Canonis, & fori privilegium conceditur. c. un. de Cler. conjugatis. n. 6. eâ lege tamen, ut unicam, & Virginem duxerint; præterea tonsurâ, & habitum Clericalem deferant: quibus à Con. Tr. S. 23. c. 6. Additur, ut, si privilegio fori gaudere velint, ab Episcopo alicujus Ecclesiæ ministerio sint deputati. V. Zypaum l. 3. de Jurisd. Eccl. c. 15.

Resp. 2. Primæ tonsuræ tantum & minorum Ordinum Clerici, nullo beneficio affecti, nec alicujus Ecclesiæ ministerio addicti, etiam cœlibes jam firmata, & approbata consuetudine videntur amississe privilegium non solvendi tributum. & vectigal. Ita post Molin. tr. 2. D. 671. Less.

c. 33. D. 5. non alia quam Covarr. auctoritate, l. pract. 99. c. 31. n. 9. qui tamen non dicit amissum illud privilegium esse, neque contrariam consuetudinem invaluisse, sed consuetudinem in hisce negotiis multum posse: visasque à se literas regias non semel ad hoc decretas, ut Clerici etiam non conjugati cogantur solvere decimam partem pretii, quo res proprias etiam seclusas mercimonii, & negotiationis causa vendiderint. Ex quibus illud solum colligitur, in Hispania contra jus commune prævaluisse Regis voluntatem, non verò confirmatam, & approbatam à Summo Pontifice consuetudinem esse: quamvis minimè negarim alicubi esse, ideoque huic cedendum, ubi reperta fuerit. Zypaus l. cit. n. 4. & c. 17. n. 1. Lugo disp. 36. n. 102. Ergo, infero, simili modo per consuetudinem contrariam privari poterunt privilegio fori, ut ad Judicem sæcularem trahantur. Factum id, aut futurum aliquando Less. negat, neque Ecclesiam consensuram: quia magis per hoc dignitas status Ecclesiastici læderetur, & Principibus nihil commodi accederet. Certè immunitatem Ecclesiasticam, omni modo conservatam velle, & sicubi læsa, restitutam fartamque, satis indicant PP. Conc. Tr. sess. 25. c. 20.

R. 3. Clerici sacrorum Ordinum, beneficiarii, & omnes Religiosi à freno tributum omnimodè censentur liberi. Ita communiter DD. apud citatos. Nec in obscuro ratio est. Illi enim Ecclesiastico ordini stabiliter accensi sunt, muneribus Ecclesiasticis funguntur, & Ecclesiæ serviunt, pro temporalibus commodis spiritualia, quæ majoris pretii sunt, omnibus procurant. V. Lugo Disp. 36. n. 101.

Qq 2

Dub. 4.

DVB. 4. An consuetudine immemoriali tributorum solvendorum necessitati subici Clerus possit? Certum est, sacros canones tam personas ecclesiæ, quam res, & bona immunia velle, neque consuetudinem ullam etiam immemoriam agnoscere, qua subiciantur laicæ potestati, ut cum aliis fusè probat *Everardus consil. 42. nu. 48.* nihilominus non licet inde firmum argumentum ducere, quòd in nullo casu aliter fieri queat. Generalia enim non specialibus non præiudicant: imò per hæc illis derogari ad *Reg. Jur. in 6. trices. quar. nuper ostendimus.* Hinc *Zypaus l. 3. de iurisd. eccl. c. 17. ci. fin.* immemoriam consuetudinem agnoscit, timidè tamen. Si, *inquit,* paulò ulterius progrediatur, ad imponenda ea onera, quæ iure Civili Iustiniano imponi solebant, non mox omnibus ita diris devoram esse censendam, ut **Canones**, & **Bulla Cœnæ** generatim sonat: præsertim hoc tempore, atque ubi agitur de bello sacro, & similibus causis. *Ita Zyp.* Igitur.

R. posse. Si quid enim obstaret, maxime contraria voluntas summorum Pontificum sacris canonibus inserta. Hæc autem quia Generalis est, nunquam excludit particulares eventus. neque ipsi naturæ, & necessitati inevitabili censetur resistere. Posita igitur per tempus immemoriam consuetudine solvendi tributum, non carere assensu Pontificis rationabiliter præsumimus. Adest, dico, consensus, quia debet adesse, nec potest quisquam illi se rationabiliter opponere. Aliter tamen fieri, & aliter sentiendi causam præoptarim. *l. Inbemus. C. de sacros. eccles. Alexand. in l. si ex toto ff. de leg. 1. & Consil. 27. nu. 10. Vol. 1. & Consil. 108 nu. 16. Vol. eod. Gaill.*

l. 2. Observ. 52. & 5. 3. VVadingius Tr. de Contract. D. 9. dub. 8 § 2.

DVB. 5. Virum à Iudice sæculari ad solvendum tributum alias debitum cogi possint ecclesiasticæ personæ.

Affirmant multi recentiores apud *Dianam 10. 1. tr. 2. Resol. 41. Sanch. l. 2. Consil. c. 8. D. 55. & Card. Lugo Disp. 36. nu. 131.* ita tamè, ut sæcularis Iudex non procedat contra personam, sed solum contra bona clericici. Sed Sacris canonibus cõformior est negativa opinio. Ex illis enim manifestè colligimus, nullam Iudici Ecclesiastico potestatem competere, vel in bona ipsorum, vel personas. *c. Non minus c. Adversus de immun. eccl. Clem. Quoniam. de immun. eccl. nu. 8. Clem. 1. de Vita & honest. Clericorum. V. quæ in Par. 1. pro libertate clericor. attulimus tr. 1. §. 5. nu. 7.* Quod *Card. Lugo. l. cit.* extendit etiam ad casum, quo clericus ex negotiatione debet tributum, vel propter negotiationem post trinam admonitionem perdit privilegium solvendi tributum ex aliis bonis, quamvis alii DD. repugnent. *Az. 111 l. 5. c. 19. Q. 14. Sanch. l. 2. c. 4. D. 55 n. 31. quin 33. addit. si peric. mag. in mora sit, & Iudex eccl. recuset, aut plus æquo differat, auctoritate Iudicis sæcularis occupari bona clericorum posse pro rata onerum.*

DVB. 6. Quando & quomodo clericorum exemptio indirectè lædatur per frænum tributum.

R. Dijudicandum hoc esse ex conditione rei, circumstantiis, & intentione imperantis tributum, quæ ex prædictis colligi potest. Tunc ergò indirectè tributum clericis imponitur, quando Magistratus, præcipit laicis tributum dare ex rebus, quibus clerici utuntur, eâ intentione, ut

inde

inde graventur clerici, saltem ex consequenti, aut concomitanter. Exemplum Lugo suppeditat. Titius mercator libros ecclesiasticos vanales habet, puta, Missalia, Gradualia, Antiphonalia, Breviaria, Diurnalia, & his sim. & quia Soli ecclesia, ac Religiosi illos empturi sunt, maius vetigal à Principe exigitur. Unde fit, ut pretium librorum à mercatore augeatur; itaque ex consequenti graventur emptores plures emendo. In aliis libris cessat præsumptio, licet non repugnet, ut eadem intentione moveatur Princeps ad augendam tributum mensuram.

Idem aliis modis contingere potest, ut si negata licentia clericis imperandi tributum ex redditibus beneficiorum suorum Magistratus alia media arripiat, quibus assequatur finem suum. V. g. Princeps ad se trahit ius vendendi vinum, oleum, aut simile quid, quorum usus clericis necessarius est, & charius solito vendit, ut plus solvere cogantur ecclesiastici, quam antea fiebat. Item quando à laico venditore ideò plus exigitur, quia clericus emit, ut eo augmento compensetur defectus ex immunitate clericis causatus. In his, & similibus peccate contra iustitiam Principes tributum exactores, & obligari ex eo ad restitutionem cum aliis docet *Cardin. Lugo To. 11. de iustia disp. 36. Sect. 9 n. 138. & seq. Azor 111. l. 5 c. 19.*

DVB. 7 An pro necessitate temporali Episcopus indicere Clericis tributum possit?

R. posse, cum subest iusta, rationabilis, ac manifesta causa, qualis est solutio debitorum, recuperatio, castrorum, agrorum, aliorumque bonorum ecclesie, acquisitio aliorum ad utilitatem: Item si impensæ re-

quiruntur in adventu Imperatoris, aut Regis, si adeundus Pontifex, vel Concilium Generale, & his sim. *c. Cum Apostolus de Censib.* ubi, nomine tributum, & exactiois prætermissio at velut improbatum Auxilium moderatum, vocatur: unde Interpretes sumperunt nomen *Subsidii charitativi*. Zypæus etiam ex Voce *postulare* quo utitur in *cit. c. Pontifex Alexand. III.* deducit non posse imperare episcopum, & graviter impingere in canones, qui tallias & exactiones faciunt. Igitur, concludit, charitativum subsidium, ut nomini suo respondeat, benignè, & suaviter petendum est, tanquam auxilium pro necessitate, non pro auctoritate tanquam debitum, eaque postulatio inferioribus episcopo non permittitur. §. *Archidiaconus* verò ibid. *Glo. in V. Exactiones*, nisi forte consuetudine obtinuerint. Ita *Zyp. l. 3. c. 18.* At *Piascius in Par. 2. c. 5. n. 24.* concedit episcopo ex beneficio, quod confert, partem pro necessitate sua decerpere posse: pensionem quoque conferendo beneficio imponere, dummodò faciat ex iusta causa, ut propter bonum pacis, extinguendam litem, quando beneficium est litigiosum, vel ut subveniatur seni pro sustentatione. *Sec. Laym. l. 4. Tr. 2. c. 18. Andr. Vallens. l. 4. de benef. eccles. 2. n. 4.*

DVB. 8. Quale peccatum sit Clericis tributum iniuste imponere, & exigere?

Esse Sacrilegium pronunciat *Fill. Tr. 24. c. 9. nu. 230.* quia fit contra immunitatem clericis concessam in *c. Non minus. & c. Adversus de immun. eccl.* Et licet non videatur esse circa personam, sed circa bona clerici, tamen intercedit sacrilegium contra personam, quia fit contra immunitatem eius, & exercetur circa ipsum

Qq 3 pote-

potestas quædam dominativa proportionalis iurisdictioni, & tamen persona illa in honorem ecclesiasticum, & religiosum exempta est à potestate laicali. Si accedat violentia ipsi personæ adhibita, duplex Sacrilegii species erit, una Canonis, altera Bullæ C. D. Ita Fill. asperius, fortè quàm verius *Angelus enim in V. Sacrilegium & Silv. eod. & V. Immunitas nu. 14.* læsionem quæ fit in bonis mobilibus, vel immobilibus clericorum absque violatione personæ non nisi improprie, seu largo

modo sacrilegium esse docent. *c. Quisquis 17. Q. 4. Nec obstat c. Qui rapit pecuniam,* ubi Sacrilegium facere dicitur, qui pecuniam, vel res ecclesiæ abstulerit. Nam quod hic sacrilegium, in *c. Qui Christi & c. Qui abstulerit 12. Q. 2.* homicidium appellatur, improprie nimirum, seu largiore modo, uti Glo. indicat. Unde sequitur iniustam tributi exactionem furtam aut rapinam esse, restitutioni obnoxiam, *V. Az. l. l. 9. c. 27. Laym. l. 4. Tr. 10. c. 7. n. 15.*

TITULUS IV.

De Testamentis.

Non Reip. modò, & civium, sed ecclesiæ, & sacrorum hominum permagni interest, ultimarum voluntatù dispositione, executionemq; ritè fieri, propter innumeras lites & iurgia, quæ immodicæ cupiditates adferre solent. *C. ad leg. Cornel. de falsis* Valere ultimam voluntatem suam discedentes volunt eandem pervertete improbi. Crescit opibus audacia, iustitiam calliditas opprimit. Non hæres, sed impostor succedit. Multis igitur cum civilibus, tum ecclesiasticis legibus ultimarum voluntatum fida executio communita est, ut ex dicendis patebit. Non possumus autem nisi per viam civitatis ad Ecclesiæ limen pervenire, nec propria sine communibus explicare.

V. Oldendorp. Tract. de exec. ultim. volunt. Tit. I.

* *
*

§. I.

Testamenti Conditio & Varietas.

I. **Q**uadruplex est ultimæ voluntatis species. Testamentum, Codicillus, Donatio causa mortis, & epistola Venerabilis. Huius hoc tempore nullus usus est. De donatione mortis causa superius egimus. Superest Testamentum, & Codicillus cum annexis. Testamentum, à refectione mentis nostræ sic appellatum, est *Voluntatis nostræ iusta sententia de eo, quod quis post mortem suam fieri velit. Inst. h. t. l. 1. ff. Qui testam. fas. poss. Dicitur 1. iusta sententia voluntatis nostræ id est, dispositio legitima, seu iuri conformis, interpres voluntatis nostræ. Atque ita convenit cum contractibus inter vivos. 2. De eo, quod quis post mortem suam & c.* quia quælibet ultima